

ПОШИРЕНІСТЬ ПОРЯДКУ СЛІВ РІЗНИХ ТИПІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ РОЗМОВНІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОСТИХ ДВОСКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ)

DISTRIBUTION OF DIFFERENT TYPES OF WORD ORDER PATTERNS IN MODERN UKRAINIAN COLLOQUIAL USAGE (AS EXEMPLIFIED BY ONE-CLAUSE SENTENCES)

Шухова О.О.,

orcid.org/0000-0002-5126-6728

викладач кафедри англійської фонетики і граматики

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

У статті досліджено частотність використання порядку слів різних типів у простих двоскладних реченнях сучасної української розмовної мови. Актуальність розвідки зумовлена браком досліджень порядку слів у різних функціональних стилях сучасної української мови. Мета дослідження – з'ясувати поширеність різних типів порядку слів у розмовному стилі сучасної української літературної мови на матеріалі простих двоскладних речень та приєднувальних конструкцій. Для досягнення вищезазначеної мети поставлено такі завдання: здобути статистичні дані щодо поширеності різних типів порядку слів у простих двоскладних синтаксичних одиницях, проаналізувати зміни порядку слів відповідно до жанрових різновидів розмовної мови та засобів вираження присудка. За джерела фактичного матеріалу взято тексти п'єс сучасних українських авторів та тексти приватних листів, дібраних із мережі Інтернет. Методом суцільної вибірки виявлено 2 650 простих двоскладних речень і 630 приєднувальних конструкцій. У цьому корпусі синтаксичних одиниць присудок здебільшого виражений особовими формами дієслова. Серед них спостерігаємо перевагу типів порядку слів SP, SPO, SOP, SPC. Серед синтаксичних одиниць із присудком, до складу якого входять невідмінювані форми дієслова, зокрема інфінітив, спостерігається перевага порядку слів SPO, SP. Через нечисленність зафіксованих нами синтаксичних одиниць із присудком, до складу якого входить пасивний дієприкметник, про кількісну перевагу того чи іншого порядку слів у цьому разі немає змоги судити. Окрім того, проаналізовано кількісне співвідношення порядку слів залежно від жанрових різновидів розмовного тексту та зроблено спробу аналізу порядку слів у двоскладних синтаксичних одиницях різних типів. Завдяки проведеному аналізу з'ясовано, що найбільшу частотність уживання мають синтаксичні одиниці з порядком слів SP, SPO, SOP. Беручи до уваги недостатню дослідженість порядку слів у сучасному українському мовознавстві, перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні характеристик порядку слів в інших функціональних стилях сучасної української мови.

Ключові слова: порядок слів, підмет, присудок, особова форма дієслова, невідмінювані форми дієслова.

The article aims at investigating the relative occurrence of different types of word order in modern Ukrainian colloquial usage. Its topicality correlates with the lack of research into the specificity of word order in different registers of Ukrainian. The study's main goal is to establish the frequency of different patterns of word order in modern Ukrainian colloquial usage with respect to one-clause sentences and sentence-fragments possessing two syntactic foci. To attain this end, the following partial tasks are set out: to provide the statistics of the occurrence of various word order patterns in clauses with two syntactic foci; to analyse the quantitative differences in the use of word order patterns depending on the colloquial variety in question and on how the predicate is expressed. Our data sources include texts of plays written by modern Ukrainian authors and texts of private letters found on the Internet. With the help of the method of total sampling, 2650 one-clause sentences and 630 sentence-fragments with two foci were excerpted from this selection. Among these syntactic units the highest frequency of occurrence characterizes those whose predicate is expressed by a finite verb form. In them, the word order patterns SP, SPO, SOP, SPC are predominant. As for the syntactic units whose predicate consists of non-finite verb forms, in particular the infinitive, the prevailing word order patterns are SPO and SP. The limited number of syntactic units that proved to contain a Passive Participle in the predicate precluded any statistically relevant conclusion as to the relative frequency of word order patterns within this category. The establishment of differences in the distribution of word order patterns depending on the variety of the colloquial usage concerned is accompanied by an analysis of the distribution of word order patterns in one-clause sentences with two foci of different types. The outcome is that syntactic units with the word order SP, SPO, SOP are on the whole numerically predominant. Taking into consideration the scarcity of research dealing with the problem addressed, future prospects of our investigation imply the opportunity of looking into the regularities of the occurrence of different word order patterns in other registers of modern Ukrainian.

Key words: word order, subject, predicate, finite forms of the verb, non-finite forms of the verb.

Постановка проблеми. Проблеми порядку слів здавна привертають увагу мовознавців, проте багато питань залишаються поза увагою дослідників, через що досі потребують ретельного дослідження. Актуальність статті зумовлена недостатньою дослідженістю порядку слів у різних функціональних стилях сучасної української мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних українських мовознавців проблеми порядку слів розглядали А.Й. Багмут, С.П. Бевзенко, С.Я. Єрмоленко, М.У. Каранська, М.Я. Плющ, О.О. Селіванова, К.Ф. Шульжук, чий студії спрямовані на встановлення типів і функцій порядку слів. Дослідженню взаємозв'язку

порядку слів і актуального членування речення присвячені наукові розвідки О.І. Бичок, М.О. Вінтонова, С.І. Дорошенка, А.П. Загнітка, В.В. Орехова, Н.О. Меркулової та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є з'ясування поширеності різних типів порядку слів у розмовному стилі сучасної української літературної мови на матеріалі простих двоскладних речень і приєднувальних конструкцій. Джерелами фактичного матеріалу стали тексти п'єс сучасних українських авторів та тексти приватних листів. За матеріал дослідження правлять прості двоскладні речення, дібрані із зазначених текстів. Проаналізовано 2 650 простих двоскладних речення різних типів та 630 приєднувальних конструкцій. До останніх уналежнюємо сурядні або підрядні частини складних речень, інтонаційно оформлені як окремі речення, що мають структурно-граматичну автономність. Наразі не до кінця з'ясовано співвідношення термінів парцеляція/приєднання, тому деякі мовознавці ототожнюють ці поняття, не встановлюючи чітких критеріїв для їх розрізнення. На думку Н.В. Новохацької, є такі два підходи до розв'язання цієї проблеми: універсально-індивідуальний, що вивчає природу парцеляції та приєднання крізь призму тотожності або індивідуальності, та диференційний, згідно з яким парцеляція та приєднання є окремими синтаксичними конструкціями [1, с. 303–304]. Беручи до розгляду визначення обох понять, надалі називаємо такі синтаксичні одиниці приєднувальними конструкціями, хоча брак чітко визначених критеріїв для їх відмежування не виключає можливості їх зарахування до парцелятивів.

Виклад основного матеріалу. У таблиці 1 подано інформацію щодо загальної кількості простих двоскладних речень та приєднувальних конструкцій різних типів, виокремлених із текстів.

Таблиця 2 відображає поширеність різних типів порядку слів у простих двоскладних речен-

нях і приєднувальних конструкціях. Для позначення членів речення використано такі скорочення: S – підмет, Р – присудок, О – додаток, С – обставина.

Установлено, що серед проаналізованих синтаксичних одиниць переважає прямий порядок слів, коли підмет передуює присудку (90,5% – речення, 91% – приєднувальні конструкції), із кількісною перевагою порядку слів SP (*Ви помрете; Але я щасливий!*), SPO (*Ти не любиш троянди; А я не терплю брехунів*) та SOP (*Я цього не казав; Бо я у все те не вірив*). Більшість становлять розповідні неокличні речення (76,1% і 68,1% відповідно).

Надалі зроблено спробу встановити поширеність різних типів порядку слів з урахуванням жанрових різновидів розмовного стилю та залежно від засобів вираження присудка. На думку Л.І. Мацько [2, с. 291], окрім усної форми, розмовний стиль поширений також у писемній формі (епістолярії, художні твори). С.Я. Єрмоленко [3, с. 675–676], А.П. Коваль [4, с. 13], О.Є. Чуєшкова [5, с. 97–98] зазначають, що не всі мовознавці визнають епістолярний стиль як окремий, зараховуючи його різновиди (офіційний і приватний) до офіційно-ділового та розмовного стилів. Як наслідок, до аналізу залучено тексти п'єс сучасних українських авторів та тексти сучасного приватного листування, взяті з мережі Інтернет.

У процесі дослідження дібрано 2 022 речення з присудком, вираженим особовою формою дієслова, які становлять 76,3% усього дослідженого матеріалу та 89,4% найтипівіших речень зі звичайними головними членами. Згідно з позиціями М.А. Жовтобрюха [6, с. 350–353], С.О. Карамана [7, с. 259–261], С.Я. Єрмоленко [8, с. 173] та інших серед них виокремлено синтаксичні одиниці з присудком у формі активного, пасивного та зворотньо-середнього стану, а також речення з присудком, вираженим дієсловами, які, на думку

Таблиця 1

Загальна кількість двоскладних речень різних типів

Тип речень	Кільк. реч.	% від заг. кільк. реч.	Кільк. приєд. констр.	% від заг. кільк. приєдн. констр.
Усього	2650	-	630	-
Найтипів. реч. зі звич. голов. чл.	2261	85,3	568	90,2
Речення з голов. чл., вираж. інф.	19	0,7	5	0,8
Генітивні	61	2,3	21	3,3
Речення з кількома голов. членами	264	10	30	4,8
Речення з прям. мов	45	1,7	6	1

Таблиця 2

Поширеність різних типів порядку слів у простих двоскладних реченнях

Порядок слів	Кільк. речень	% від заг. кількості речень	Порядок слів	Кількість приєднув. констр.	% від заг. кільк. приєднув. констр.
SP	540	20,4	SP	133	21,1
SPO	248	9,4	SPO	57	9
SOP	161	6,1	SOP	39	6,2
SPC	110	4,2	OSP	28	4,4
SCP	108	4,1	SPC	28	4,4
CSP	85	3,2	SCP	34	5,4
OSP	63	2,4	CSPO	15	2,4
SPOC	30	1,1	SCPO	11	1,7
CSPC	26	1	SPOO	20	3,2
CSPO	52	2	SPOC	7	1,1
SCPO	82	3,1	CSOP	7	1,1
SPOO	66	2,5	CSCP	10	1,6
SOOP	27	1	CSP	16	2,5
SOCP	26	1	OSPC	6	1
PS	32	1,2	SOCP	9	1,4
CPS	37	1,4	CSPC	6	1
OPS	57	2,2	PS	9	1,4
			OPS	11	1,7
			CPS	7	1,1
Інші прямиї зворотні	422	15,9	Інші прямиї зворотні	91	14,4
	89	3,4		24	3,8
Із гол. чл., вираж. інф.	19	0,7	Із гол. чл., вираж. інф.	5	0,8
Генітиві	61	2,3	Генітиві	21	3,3
Розповідні	1995	75,3	Розповідні	440	69,8
Окличні	200	7,5	Окличні	35	5,6
Неокличні	1795	67,7	Неокличні	405	64,3
Питальні	334	12,6	Питальні	149	23,7
Пит.- оклич.	12	0,5	Пит.- оклич.	5	0,8

І.Р. Вихованця, К.Г. Городенської [9, с. 243], М.А. Жовтобрюха [6, с. 350–353], перебувають поза межами категорії стану.

Більшість речень та приєднувальних конструкцій цього типу мають присудок, виражений дієсловами, що перебувають поза категорією стану, із перевагою порядку слів SP. 52,9% речень і 47,3% приєднувальних конструкцій мають складений іменний присудок із лексично вираженою або невираженою дієслівною зв'язкою *є* (*Я маленький; Він був дуже гарним*). Найчисленнішими є синтаксичні одиниці з нульовою зв'язкою (76,6% і 78,5% відповідно). Виокремлено 88 речень і 17 приєднувальних конструкцій із дієслівною зв'язкою на позначення існування, буття. Установлено, що в їх більшості порядок слів зворотний (*Ще є історії з ляхами; І довіку є тільки брехня*).

Отже, речення з присудком у вигляді особової форми дієслова є найчисленнішими. Установлено,

що серед них в активному стані переважають речення і приєднувальні конструкції зі словопорядком SOP та SPO, серед дієслів зворотно-середнього стану – SP та SPC, серед речень із присудками-дієсловами поза категорією стану – SP.

Дібрано 258 речень та 90 приєднувальних конструкцій, до складу яких входять невідмінювані форми дієслова, що становить 9,7%/14,3% від усього досліджуваного матеріалу та 11,4%/15,8% синтаксичних одиниць із найтипівішими головними членами.

Таким чином, у реченнях і приєднувальних конструкціях із присудком, до складу якого входить інфінітив, кількісну перевагу має порядок слів SP та SPO.

Окремо слід розглянути синтаксичні одиниці, у яких інфінітив виконує роль підмета. Знайдено 6 речень і 3 приєднувальні конструкції цього типу. У них спостерігаємо перевагу

**Поширеність різних типів порядку слів у присудках, виражених особовою формою дієслова
(речення та приєднувальні конструкції відповідно)**

	Кільк. синт. одиниць	Засіб вираж. присудка	Панівний порядок слів	% від кільк. синт. одиниць із зазнач. засоб. вираж. присуд.	Приклад
Тексти п'єс	370 / 91	Дієслово в активн. стані	SOP / SOP	17,8 / 13,2	<i>Він усе твоє життя занастив. / Але ви одного не врахували.</i>
	5 / -	Дієслово в пас. стані	SP / -	- / -	- / -
	- / -	Із логічним суб'єктом дії	- / -	- / -	- / -
	5 / -	Без логічн. суб'єкта дії	SP / -	60 / -	<i>Це все знімалося! / -</i>
	81 / 26	Дієслово звор.-сер. ст.	SP / SP	33,3 / 19,2	<i>Я заплуталася. / І все порозсипалося</i>
	684 / 189	Дієслово поза кат. ст.	SP / SP	38,3 / 36,5	<i>Цей лід не розтає / А я переживаю.</i>
Тексти приватн. листів	303 / 67	Дієслово в активн. стані	SPO / SPO	20,8 / 20,9	<i>Я ж не знаю твоєї адреси. / Тому я пишу цей лист.</i>
	1 / 2	Дієсл. в пас. стані	- / -	- / -	- / -
	1 / -	із логічним суб'єктом дії	- / -	- / -	<i>25 років тому, синку, моє життя збагатилася твоєю появою. / -</i>
	- / 2	без логічн. суб'єкта дії	- / -	- / -	<i>- / Адже все дається у порівнянні.</i>
	91 / 16	Дієслово зворотно-середнього стану	SPC / SP	24,2 / 56,3	<i>Ми бачимось майже через день / Але я не ображаюсь.</i>
	487 / 96	Дієсл. поза кат. стану	SP / SP	27,3 / 29,2	<i>Він був моїм однокласником. / А я вірила.</i>

прямого словопорядку (*На словах це передати ще складніше; А безсовісним людям поряд із совістю жити важко*). Цікавими є речення типу *Важко визначити цінність перерахованого вище*, коли інфінітив стоїть після прислівника. Знайдено 13 речень і 2 приєднувальні конструкції цього типу. П.С. Дудик [10, с. 129], С.О. Караман [7, с. 406], К.Ф. Шульжук [11, с. 177] привертають увагу до впливу порядку слів на розрізнення типів речень, вказуючи на належність речень з інфінітивом у препозиції до двоскладних (*Та й одружити їх знову не так просто*), на відміну від тих, де інфінітив стоїть після прислівника і є головним членом безособових речень (*Як важко писати листа все ще коханій людині!*).

Таким чином, зважаючи на малу кількість вищезазначених синтаксичних одиниць, установити, який тип порядку слів має кількісну перевагу, не вдалося.

Викликають труднощі дібрані з текстів синтаксичні одиниці, що складаються з іменника

та залежного члена у пре- або постпозиції до нього, адже їх природа не є вивченою до кінця (*Він – за склом; А післязавтра субота*). Дібрано 87 речень і 19 приєднувальних конструкцій цього типу. Погляди вчених різняться щодо їх належності до односкладних чи двоскладних. А.П. Грищенко [12, с. 410], П.С. Дудик [13, с. 280] вважають їх еліптичними неповними, натомість І.І. Слинко [14, с. 250–253], Ю. Шерех (Шевельов) [15, с. 96] зараховують їх до номінативних.

Окремо слід зосередитися на генітивних реченнях із родовим відмінком на місці підмета. Виявлено 61 речення і 3 приєднувальних конструкції цього типу. Такі синтаксичні одиниці розглядали В.О. Горпинич [16, с. 3–9], А.П. Грищенко [17, с. 95], Л.С. Рабанюк [18, с. 224–232], І.І. Слинко [14, с. 260–285]. У розглянутих текстах натрапляємо на речення з елементами заперечення (*Майже немає ні автомобілів, ні громадського транспорту; А снігу в нас із того часу не було*); Г.А. Губарева [19, с. 23],

Таблиця 4

**Поширеність різних типів порядку слів у присудках, до складу яких входить інфінітив
(речення/присудковальні конструкції відповідно)**

	Кільк. синтакс. одиниць	Синтакс. функція	Панівний порядок слів	% від кільк. синт. одиниць із зазнач. засоб. вираж. присуд.	Приклад
Тексти п'єс	13 / 8	Частина простого дієсл. присудка	- / -	- / -	<i>Ти ж не будеш стріляти в мене. / Але завтра я буду писати це!</i>
	81 / 39	Частина складен. дієсл. присудка	SPO/SPO	27,2 / 17,9	<i>Він може усунути небажаних свідків. / Проте я не можу прийняти такий подарунок.</i>
	- / -	Част. скл. ім. прис.	- / -	- / -	- / -
	7 / 2	Частина складн. присудка зміш. типу	SP / -	71,4 / -	<i>Я хочу бути щасливою. / І ця сукня повинна бути твоєю весільною сукнею.</i>
Тексти приватн. листів	12 / 6	Частина простого дієслівного присудка	SPO / -	33,3 / -	<i>Я буду ділитися своїм особистим досвідом. / А я буду вибирати весільну сукню ...</i>
	90 / 24	Частина складеного дієслівного присудка	SPO / SPO	17,8 / 25	<i>Я хочу оживити твою фотографію. / Але я не можу покохати тебе.</i>
	- / -	Част. склад. ім. присудка	- / -	- / -	- / -
	19 / 4	Частина складн. присудка зміш. типу	SP / -	36,8 / -	<i>Почуття повинні бути взаємними. / І з тобою, сонечко, я постараюся бути простим.</i>

Таблиця 5

Поширеність різних типів порядку слів у присудках, до складу яких уходить пасивний дієприкметник (речення та присудковальні конструкції відповідно)

	Кільк. синтакс. одиниць	Синтакс. функція	Панівний порядок слів	% від кільк. синт. одиниць із зазнач. засобом вираження присудка	Приклад
Тексти п'єс	7 / 2	Частина склад. ім. присудка	- / -	- / -	<i>Я травмована. / І взагалі, я шокована.</i>
Тексти приватн. листів	9 / -	Частина склад. ім. присудка	- / -	- / -	<i>Вони сказані більш ніж щиро. / -</i>

Таблиця 6

Поширеність різних типів порядку слів у присудках, до складу яких уходить інфінітив і пасивний дієприкметник одночасно (речення та присудковальні конструкції відповідно)

	Кількість синтакс. одиниць	Синтакс. функція	Панівний порядок слів	% від кільк. синт. одиниць із зазнач. засобом вираження присудка	Приклад
Тексти приватн. листів	1	Частина складного присудка змішаного типу	- / -	- / -	<i>Кожне слово має бути підтвержене мудрим прикладом. / -</i>

П.С. Дудик [20, с. 253–254], Ю. Шерех [15, с. 90] та інші зараховують речення з елементами заперечення до безособових. Подеколи натрапляємо на синтаксичні одиниці з квантитативними елементами без елементів заперечення (*Мені було трохи більше двадцяти років; Бо тут стільки всього є*). Двокомпонентні структури на зразок *А дітей – ціла купа* також викликають суперечки серед мовознавців. Стосовно їх належності до двоскладних чи односкладних речень досі спільної думки немає.

Дібрано 45 речень і 6 приєднувальних конструкцій із прямою мовою. Установлено, що серед речень зі словами автора після прямої мови непрямий порядок слів виступає в авторській частині в 90% випадків (*«То подивіться на мене ще раз», – одразу знайшовся я; «Ото мерзну весь час, то буду на сонечку грітися», – усміхалась дівчинка*). В словах автора перед прямою мовою

77,8% речень мають прямий словопорядок (*Якось вона сказала: «Я тобі зовсім не потрібна...»; В юності його тренер із карате сказав мені: «Я вчу їх шляхетності, а у нього вона в крові...»*). 71,4% речень мають непрямий порядок слів у словах автора, що стоять посеред прямої мови (*«Ось ваша Антоніна! — сказав лікар. — Тільки дивіться мені, будь ласка, тут без істерик ...»; «Цей малюнок я бачу в себе в середині, але він такий величезний, що треба малювати цілу картину, — схвилювано говорила дівчинка. — А я на це не маю ні часу, ні сил, ні паперу, ні фарб...»*).

Висновки. Таким чином, у простих двоскладних синтаксичних одиницях сучасної української розмовної мови панівними є типи порядку слів SP, SPO, SOP. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у з'ясуванні особливостей словопорядку в інших функціональних стилях сучасної української мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Новохатська Н.В. Приєднання й парцеляція як засоби формального членування англійських та українських розмовних структур. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка. 2013. Вип. 23. С. 303–309.
2. Стилїстика української мови: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Л.І. Мацько та ін. ; за ред. Л.І. Мацько. Київ : Вища школа, 2005. 462 с.
3. Ермоленко С.Я. Стилї. *Українська мова. Енциклопедія* / редкол.: В.М. Русанівський та ін. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2007. С. 675–676.
4. Коваль А.П. Практична стилїстика сучасної української мови : підручник для філологічних факультетів університетів. Київ : Вища школа, 1987. 351 с.
5. Чуєшкова О.Є. Епістолярний стилї. *Українська мова. Енциклопедія* / за ред. І.В. Муромцева. Київ : Майстер-клас, 2011. С. 97–98.
6. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови : підручник для факультетів мови і літератури педагогічних інститутів Київ : Радянська школа, 1965. Ч. 1. 423 с.
7. Сучасна українська літературна мова : навчальний посібник / С.О. Караман та ін. ; за ред. С.О. Карамана. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.
8. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С.Я. Ермоленко та ін. ; за ред. С.Я. Ермоленко. Київ : Либідь, 2001. 222 с.
9. Теоретична морфологія української мови : Академічна граматика української мови / І. Вихованець та ін. ; за ред. І. Вихованця. Київ : Пульсари, 2004. 400 с.
10. Дудик П.С., Прокопчук Л.В. Синтаксис української мови : підручник. Київ : Академія, 2010. 380 с.
11. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 408 с.
12. Грищенко А.П. Неповне речення. *Українська мова. Енциклопедія* / редкол.: В.М. Русанівський та ін. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. С. 409–410.
13. Дудик П.С. Неповні речення. *Сучасна українська літературна мова : в 5-ти кн.* / за заг. ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1972. Кн. 3. Синтаксис. С. 262–306.
14. Слинко І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання : навчальний посібник для студентів філологічних факультетів університетів. Київ : Вища школа, 1994. 670 с.
15. Шерех Ю. Нарис сучасної української літературної мови. Мюнхен : Молоде життя, 1951. 402 с.
16. Горпинич В. Генітивні речення в українській мові. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 3–9.
17. Грищенко А.П. Генітивне речення. *Українська мова. Енциклопедія* / редкол.: В.М. Русанівський та ін. Київ : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. С. 95.
18. Рабанюк Л.С. До проблеми генітивно-квантитативних речень. *Українська мова на Буковині: минуле і сучасне* : матеріали II Всеукр.наук.конф., присвяченої 200-річчю нової укр. літератури і літературної мови, м. Чернівці, 24–26 вересня 1998 р. Чернівці : Місто, 1998. С. 224–232.
19. Губарева Г.А. Безособове речення. *Українська мова. Енциклопедія* / за ред. І.В. Муромцева. Київ : Майстер-Клас, 2011. С. 22–23.
20. Дудик П.С. Односкладні речення. *Сучасна українська літературна мова : в 5-ти кн.* / за заг. ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1972. Кн. 3. Синтаксис. С. 232–262.